

TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

preddiplomski studij Modnog dizajna

**NAČELO OMATANJA I NABIRANJA NA PRIMJERU
EGIPATSKE KULTURE ODIJEVANJA**

Završni rad

Robertina Preklushaj

9231

Zagreb, srpanj 2017

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO- TEHNOLOŠKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD
„NAČELO NABIRANJA I OMATANJA NA PRIMJERU EGIPATSKE KULTURE
ODIJEVANJA“

„THE PRINCIPLE OF RUFFLE AND WRAPPING IN THE EXAMPLE EGYPTIAN
CULTURE OF CLOTHING“

Mentor: Docent dr. sc. Katarina Nina Simočić
Ocjenjivači: Docent dr. sc. Katarina Nina Simočić
Docent dr. sc. Jasminka Končić
Izv. Prof. dr. sc. Martina Glogar
Docent dr.sc. Irena Šabarić

Datum obrane: _____, Tekstilno- tehnološki fakultet, Sveučilište u Zagrebu

Sažetak

Završni rad govori o najvažnijim elementima i razvoju Egipatske kulture odijevanja. Egipatska civilizacija koja je došla dijelom iz njegove sposobnosti da se prilagodi uvjetima doline rijeke Nil. Predvidljive poplave i kontrolirano navodnjavanje plodne doline pokretali su društveni razvoj i kulturu.

Kroz poglavlja je obrađen način odijevanja i ukrašavanja tijela u tome razdoblju. Opisane su razlike, postupan napredak i razvoj u odijevanju u pojedinim razdobljima Egipta, na koje su utjecali kulturološki, vjerski i povijesni aspekti.

Prikazani su najvažniji odjevni i svakodnevni predmeti koji su korišteni u to doba, njihova namjena i razvoj tokom vremena.

Objašnjeni su izvori, materijali i metode od kojih se izrađivala odjeća, obuća i kozmetika, te je opisana njihova uloga.

KLJUČNE RIJEČI: Egipat, odijevanje, kultura, nabiranje, omatanje, ukrašavanje, tekstil, odjeća, obuća, nakit, shenti, kalasiris

Content

Final work talks about the most important elements and the development of the Egyptian culture of clothing.

Egyptian civilization that came partly from its ability to adapt to the conditions of the Nile River Valley. Predictable flooding and controlled irrigation of fertile valleys triggered social development and culture.

In that period, throughout the chapters was discussed the way of dressing and decorating the body.

Differences, gradual progress and development in clothing in certain periods of Egypt have been described, influenced by cultural, religious and historical aspects.

Presented are the most important garment and everyday items used at that time, their purpose and development over time.

Egyptian footwear, cosmetics and their role was described as the sources, materials and methods from which they were made.

KEYWORDS: Egypt, clothing, culture, ruffle, wrapping, decorating, textile, clothing, footwear, jewelry, schent, kalasiris

Sadržaj

1. UVOD	1
2. POVIJEST ODIJEVANJA.....	9
2.1. Prahistorijski kostim	12
3. POVIJEST ODIJEVANJA EGIPĆANA	17
3.1. Odijevanje žena u Egiptu.....	20
3.2. Kalasiris	22
3.3. Odijevanje muškaraca u Egiptu	23
3.4. Vojna odjeća	24
3.5. Svećenička odjeća.....	25
3.6. Obuća.....	26
3.7. Ideal ljepote u Egiptu.....	27
4. SUSTAV OMATANJA TIJELA.....	30
5. ZAKLJUČAK.....	32
6. POPIS LITERATURE.....	36
7. POPIS SLIKA.....	35

1. UVOD

Samo odijevanje se prema antropolozima spominje prije nekih 100,000 do 500,000 godina. Najvažniji razlog zbog kojeg je ona izmišljena bio je potreba prvih ljudi da se zaštite od klimatskih uvjeta, okoliša, insekata...

Načelo nabiranja i omatanja se javlja u prvim otkrićima odjevnih predmeta. Nabiranje se pojavljuje kod muškaraca i žena te se kroz godine mijenja u malim pomacima.

Egipat je pustinjska zemlja, smještena na sjeveroistok Afrike. Egipćani su naseljavali, uglavnom, dolinu Nila, gdje su stvorili civilizaciju koja je trajala 4000 godina., znatno duže od ijedne druge. Ima obalu na Sredozemnom moru, Crvenom moru, Sueskom zaljevu i zaljevu Aqaba. Graniči s Libijom na zapadu, Sudanom na jugu, i pojasom Gaze pod palestinskom upravom i Izraelom na istoku.

Povijesni pregled Drevnog Egipta⁽¹⁾ je bio podijeljen na dvije države, poznate kao Gornji i Donji Egipat. Rijeka Nil teče prema sjeveru od južne točke do Sredozemnog mora.

Nil, oko kojeg se okupila većina stanovništva Egipta, srce egipatske kulture još od kamenoga doba i kulture Naqada. Nakon mnogih propalih dinastija i preminulih vladara tokom perioda od 400 godina, upravljanje i vlast nad Egiptom prešli su u ruke svećenika i carstvo je počelo propadati, postajući toliko slabo da je Aleksandar Veliki preuzeo bez ikakvoga napora. Iako Aleksandar nije proveo mnogo vremena u Egiptu, nova prijestolnica bila je izuzetno razvijena. Nakon njegove smrti carstvo je podijeljeno.

Kasnija vlast ove grčke dinastije nad Egiptom okončana je vlašću Kleopatre VII. Ona je vladala zajedno sa svojim sinom u Donjem Egiptu koja je nedugo zatim postala svjetski centar grčke kulture. Smrću Kleopatre, pa onda i njezinog sina, država ostaje bez vladarske loze, te nakon što ga je cezar Oktavijan August osvojio, Egipat postaje dio Rimskog carstva, kao rimska provincija kojom upravlja rimski namjesnik.

Taj period obilježen je učestalim, ali i kratko trajnim osvajanjem Egipta od strane mnogih stranih država. Nakon mnogo godina ratovanja u svojoj dugoj povijesti, Egipat konačno postaje samostalna država u 20. stoljeću. Nijedna druga civilizacija u vrijeme egipatskih faraona nije se mogla natjecati sa Egiptom, moćnom državom poznatom po

---

¹ Siliotti, A: *Egipat- hramovi, ljudi i bogovi*, Mozaik knjiga, Zagreb, 2004.

veličanstvenim građevinama, izuzetnim bogatstvom i državom poznatom po netipičnim dugim periodima mira i stabilnosti.

Osnovni razlog nadmoći Egipta bila je geografska prednost i moćna rijeka Nil. Za Egipat se i danas kaže da je "dar rijeke Nila" koja je bila i ostala srce Egipta. Plodno zemljište i konstantan prijevoz rijekom bili su neki od osnovnih razloga što je Egipat formirao svoju nacionalnu vladu i time postao prva uređena država u povijesti. Također Egipat je imao najimpresivnije građevine koje su jedne od najmoćnijih simbola staroegipatske kulture. Jedan od razloga što su piramide toliko fascinantne je taj što su prve građevine koje su izgrađene slaganjem kamenih blokova jednih na druge.

Tajne piramida istražuju se još danas zato što Egipćani su vjerovali da je preminulom vladaru i dalje potrebno njegovo tijelo kako bi preživio u zagrobnom životu, te su ih mumificirali i na taj način dobro očuvali. Ako je pokojnik bio bogat, njegovo se tijelo stavljalo u sarkofag koji se umetao u drugi i tako redom. Što je bio bogatiji, to je broj kovčega bio veći.

Egipćani su s mumijama u grobnici ostavljali hranu kako ne bi ogladnjeli u zagrobnom životu. Njihove grobnice su bile bogato opremljene zlatom, dragim kamenjem, zapisima, slikovnim prikazima. Jedna od najpoznatijih piramida je piramida faraona Keopsa, sagrađena od 2 milijuna i 300 tisuća kamenih blokova od kojih je svaki blok bio težak oko 2 tone. Pismo koji su egipćani koristili i s kojim su nam ostavili mnoštvo informacija kako bi danas znali puno o njihovoj kulturi bili su hijeroglifi. ⁽²⁾

Egipćani su se među prvima počeli služiti pismom (oko 3000. G. pr. Kr.). Hijeroglifsko pismo je pismo starih Egipćana, a spada u skupinu slikovnih pisama. Bili su pisani na papirusu ili klesani u kamenu.

Znanje o Egipatskoj odjeći pojavljuje se iz brojnih hijeroglifa iz grobnica, reljefa, zidnog slikarstva. Odjeća Egipćana vjekovima je ostala nepromjenjena. Oni su bili majstori u prerađivanju lana, koji je uzgajan na poljima oko Nila. Njihove tkanine su bile često transparentne i vrlo kvalitetne. S obzirom na toplu klimu visoki staleži su nosili prozirne tkanine, a niži nešto punije i grublje. Tkanina je često bila plisirana. Za istraživanje sadržaja korištena je knjiga autora Bouchera. Korišteni su pisani oblici za istraživanje ovog rada te internet stranice.

---

² Siliotti, A: *Egipat- hramovi, ljudi i bogovi*, Mozaik knjiga, Zagreb, 2004.

Kao izvor informacija imamo posmrtnu ostatke koji pružaju bogatstvo dokaza. To su mumificirani ljudi, čija tijela su očuvana zahvaljujući suhoj klimi. Tako je sačuvana kosa starih Egipćana, koža i nokti, te pružaju mnoštvo brojnih informacija.

Kako znanstvena istraživanja postaju sve detaljnija, svaki dio tijela počinje pričati svoju fascinantnu priču. To je naročito slučaj sa kosom koju su Egipćani, bez obzira na društveni položaj, negovali i oblikovali na razne načine iz velikog broja razloga.

Način na koji su prikazivali kosu, razvoj različitih frizura i stilova, može se koristiti i uspostaviti kronologija za cijeli dinastički period.

Neki znanstvenici drže da je zamatanje tijela pokojnika u platna namočena u mješavinu ulja i smole u drevnim zajednicama imalo možda i neku drugu svrhu osim njihova očuvanja. Trake kojima su se omatale mumije su nazivale povojima te su bile od platna.⁽³⁾

Slika 1: Muška egipatska mumija s talismanom, umotan u obojenu i platnenu pokrov, opremljenu s malim pozlaćenim drvetom, talismanom

---

³ Siliotti, A: *Egipat- hramovi, ljudi i bogovi*, Mozaik knjiga, Zagreb, 2004.

2. POVIJEST ODIJEVANJA

Francois Boucher⁽⁴⁾ piše: „Ako se priznaje da odjeća ima veze s pokrivanjem tijela, a kostim s izborom određenog oblika odjeće za određenu upotrebu, onda je moguće zaključiti da odjeća ovisi prije svega o fizičkim uvjetima kao što je klima, dok kostimografija odražava društvene čimbenike, kao što su vjerska uvjerenja, magijski rituali, estetiku, osobni status, želja da se razlikuje ili oponaša nečije oblačenje. Moramo također predviđati proces nastanka, što je bilo prije kostim ili odjeća?“

Ova posljednja točka je dovela do dijametralno suprotnih mišljenja. Grci i Kinezi vjerovali da čovjek prvo pokrio svoje tijelo iz nekog fizičkog razloga, posebno kako bi se zaštitio od elemenata, dok su Biblija, etnolozi i psiholozi evocirali psihološke razloge.

Kostim, u svakom slučaju, mora ispuniti funkciju i van osnovne funkcije, posebno kroz neke magijske rituale, mora iskazivati snagu te štititi od zlih utjecaja. Ukrasi ukazuju na životinjske elemente, kao i prikaz bogova, heroja i drugih ljudi. Ova identifikacija ostaje simbolično u sofisticiranijim društvima. Treba imati u vidu da je kazalište, što je osnovni izraz tog osjećaja, ima svoje daleke korijene u svetim predstavama. U svim razdobljima djeca su nosila maske.

Kostim također pomaže potaknuti strah ili nametnuti autoritet: za poglavicu, kostim utjelovljuje atribut, izražava svoju moć, a ratnik kostimu mora poboljšati svoju fizičku nadmoć i sugerira da je nadljudski. U kasnijim vremenima kostim se je formirao u odjeću koja predstavlja autoritet po različitim funkcijama. Kao naprimjer sudac u haljini ili policajac u uniformi. Kostim označava moć, kao i snagu.

Nakon deset tisuća stoljeća možemo reći da je bilo pet osnovnih modela odjeće.

Drapirani kostim odnosno kostim koje se ogrne oko tijela. Proizašao je iz potrebe omatanja tijela sa jednim komadom tkanine. Riječ je o egipatskom shenti i grčkom himationu te pareu.

Zatim **slip-on costume** izrađen od jednog komada kože ili tkanine kojem je probušena rupa namjenjena za glavu te tako pada preko tijela držeći se za ramena. Odnosno odjeću koja se navlači preko glave (rimski paenula, pončo).

Haute couture je treća faza u povijesti odjevanja, koja počinje u sredini 19.st.

---

⁴ Boucher, F: *20,000 years of fashion; the history of costume and personal adornment*, H. N. Abrams, New York, 1967.

Bead-net haljine izrađene su s tisućama kuglica, a iako se vjeruje da su žene nosile takve haljine u svakodnevnom životu, većina primjera pronađena je u ukopima. Ova dragocjena odjeća su iznimno rijetka, jer ih je samo 20 od njih danas poznato. Čuvaju ih u raznim muzejima širom svijeta.

Slika 2: Visoka moda starog Egipta: Bead-Net haljina

Zatvoren donji kostim (tunika, košulja, majica). Novi mehanički tkalački stanovi i strojevi za bojenje tkanina gotovo su u cijelosti zamijenili stare drvene blokove za bojenje tkanine, što je dovelo do povećane proizvodnje pamučnih tkanina prekrasnih boja i uzoraka i njihovih nižih cijena. Naposljetku, obojene pamučne tkanine sad su bile dostupne svakom kupcu.⁽⁵⁾

Tkanine su pojeftinile, razvili su se veliki dućani, a tada se pojavljuje i standardiziranost veličina. Nakon lepršavih haljina moda se okrenula ukočenijem izgledu. Stalne promjene mode u 19. st. imale su za posljedicu da su se žene u velikom broju zapošljavale u novim tvornicama koje su proizvodile gotovu odjeću. Često su satima radile u teškim uvjetima za vrlo malu satnicu.

---

⁵ Boucher, F: *20,000 years of fashion; the history of costume and personal adornment*, H. N. Abrams, New York, 1967.

Gornji dio odjeće, koji se sastoji od više dijelova i uglavnom se kopča ili križa sprijeda (azijski kaftan, ogrtač).

Uski, ravni model kostima koji prati liniju tijela (jahaće hlače). Američki kauboji ovog razdoblja lutali su prerijama odjeveni u kožne jahaće hlače i s rukavicama. Sjeverno-američki Indijanci nosili su bogato urešenu odjeću poput košulje od jelenske kože s kosom, krznom, perima i metalnim zakovicama koje je pripadalo članu plemena Crne Noge.

Dvije stvari imale su dubok utjecaj na modu u drugoj polovici 19. st. To su rođenje modne kuće i izum stroja za šivanje. Ipak, najveći utjecaj na modu imao je izum stroja za šivanje. Bez obzira na to što je Englezu Thomasu Saintu 1790. g. prvom pala na pamet ideja da pomoću stroja spaja komade tkanine, osoba koje je prva napravila stroj za šivanje kojim se moglo služiti bio je Amerikanac Isaac Merrit Singer. To je bilo 1851. Zahvaljujući stroju za šivanje nastao je potpuno novi koncept masovne proizvodnje odjeće. Muško odijelo 19. st. pretvorilo se gotovo u uniformu. Do ranih 1850-tih gotovo su svi muškarci nosili crne, mornarsko plave ili tamnoplave kapute s kariranim, kockastim ili prugastim hlačama i prsluke u osnovnim bojama. 1860. prugasti tartan i kričave karirane tkanine postali su moda za prsluke.⁽⁶⁾

---

⁶ Boucher, F: *20,000 years of fashion; the history of costume and personal adornment*, H. N. Abrams, New York, 1967

2.1. Prahistorijski kostim

Arheološka istraživanja dala su dokaze o najstarijim oblicima odjeće, iako je te oblike teško rekonstruirati. Od materijala, u paleolitiku i neolitiku najviše su se koristili životinjska koža i krzno. Među ostacima je pronađen velik broj komada oruđa koje je služilo za obradu kože (strugalice, rezaljke, kameni noževi). Prvi špiljski crteži (Španjolska) prikazuju ženske figure u dugim haljinama.⁽⁷⁾

U neolitiku su žene nosile vunene čarape, pa su vjerojatno bile upoznate s tehnikama pletenja i tkanja. U grobovima na Jyllandu (brončano doba) sačuvani su ostatci originalne odjeće. Kod žena je prevladavala duga suknja s pojasom, bluza, vunena mrežica u kosi i opanci, a kod muškaraca haljetak do koljena s pojasom, plašt, kapa i opanci.

U željezno doba žene su nosile dugu haljinu s pojasom i opanke, te veo koji prekriva glavu. Muškarci su nosili haljetke do koljena, također s opancima. Prema nađenim koštanim iglama (bjelokost) može se zaključiti da se odjeća već tada šivala.

U ranijim razdobljima sumerske povijesti (2900. do 2500. pr. Kr.) i muškarci i žene nosili su suknje od ovčje kože, koju su motali oko sebe i u struku učvršćivali iglom. Kožnata strana bila je okrenuta prema unutra, dok je vuna bila izvana i služila kao ukras. Suknje su uglavnom bile do koljena, dok su uglednije osobe nosile suknje do gležnjeva. Gornji dio tijela bio je pretežito nag, iako su prema potrebi ramena zaogrtali također kožom.

Od 2500. pr. Kr. **Sumerani** su počeli prerađivati vunu za odjeću, te su sve češće bile vunene haljine, kao i lanena odjeća. Čest su detalj bile rese, koje su ušivali ili izrađivali već u pletenju (*kunakes*). Uz spomenute haljine često su nosili i duge ogrtače. Žene su nosile i vrstu duge tunike (bez rukava), najčešće crvene boje, kojoj se dulji dio prebacivao preko suprotnoga ramena. Imućnije osobe (i muškarci i žene) na glavi su nosile turban. Odjeća je, osim resama, često bila ukrašavana perjem, kožom, limom, a ponekad i zlatom. Sumerani su također nosili nakit (narukvice, dijademe, vrpce za kosu). Takav stil odijevanja preuzeli su Babilonci. Muškarci su najčešće nosili duge, bijele tunike, dok su žene odijevale tipičnu dugu haljinu.

---

⁷ Boucher, F: *20,000 years of fashion; the history of costume and personal adornment*, H. N. Abrams, New York, 1967

U početku su bile jednostavnih, ravnih linija, a s Hamurabijem su se pojavili blagi nabori. Preko toga su često nosili ogrtače ukrašene resama, izrađene od vune ili kože. Svećenice su nosile jednostavne, duge nabrane haljine s uskim rukavima do laktova. Ženska odjeća imala je mnogo detalja (točke, pruge, rombovi) i ukrasa i bila je raznobojna. U mezopotamskim kulturama čest odjevni predmet bio je šal, krojen iz jednoga komada materijala, koji je na jednom kraju imao rese. Nosio se preko jednog ramena i bio lagano nabran. Sumerski način odijevanja prihvatili su i Asirci. Materijale su bojili (najčešće u žuto ili smeđe) i ukrašavali geometrijskim oblicima.

Klimatski uvjeti znatno su utjecali na odjeću starih Egipćana. Kroz dugu povijest ona uglavnom nije mijenjala obilježja. Prve podatke o odijevanju Egipćana pružaju slikarije po zidovima hramova, grobnica i na sarkofazima. Najčešći materijal u izradbi odjeće bio je lan. Imao je i religijsko značenje, jer su Egipćani vjerovali da su bogovi prije silaska na zemlju bili odjeveni u platno. Bijela boja lana bila je dugo jedina boja odjeće Egipćana (vjerovalo se da je to sveta boja). Osim lana nosila se koža (za hladnoću), dok se vuna smatrala nečistom.

Slika 3: Egipatska žena odjevena u kalasiris

Egipćani su prekrivali donji dio tijela, dok su za gornji dio koristili prozirnije materijale. Najčešći odjevni predmet bila je suknja do koljena od tanka, bijela lana (*skent*). U struku se vezivala u čvor ili pričvršćivala remenima. S vremenom je suknja dobila nabore i *falde*. Preko ramena se nosio ogrtač koji je prekrivao nagi torzo (*korselet*). Poslije se pojavila i duga haljina-tunika (*kalasiris*), koja se nosila preko materijala omotana oko struka (*shenti*). Prekrivala je grudi, a pridržavale su ju naramenice (poslije je dobila i rukave). Izrađivala se od finijega svijetlog lana. Za muškarce, kalasiris je imao oblik suknje vezane u struku. Faraoni su također nosili suknje, a njihovo je platno bilo prošarano zlatom. U novom carstvu rabile su se nove tehnike obradbe materijala, pa se sve više javljao plise. Haljine koje su nosili i žene i muškarci (umatajući se u njih) izrađivale su se od velikoga komada materijala i bile su jako drapirane. Iako su imale otvore za ruke, bogatstvo materijala stvaralo je dojam rukava.⁽⁸⁾

⁸ Boucher, F: *20,000 years of fashion; the history of costume and personal adornment*, H. N. Abrams, New York, 1967

Na vrhovima su se spajale iglama, a u struku ukrašavale dekorativnim pojasevima. Kao ukras često su bili korišteni veliki okrugli ovratnici od izvezenih vrpca, te bogat nakit.

Pod istočnjačkim utjecajem na odjeći se javio vez (lotos, papirusov cvijet, ptica u letu, skarabej). Radnici i sluge nosili su jednostavnu odjeću u kojoj su mogli obavljati svakodnevne poslove. Već u najstarijim razdobljima na području Europe javila su se dva tipa odjeće: sredozemni, s vrstom košulje (pregače) kao glavnim dijelom muške odjeće, i nordijski, za koji su specifični kaput i hlače. Među prvim predstavnicima sredozemnoga stila bili su Krećani. Žene su nosile suknju kojoj se oblik često mijenjao. Najprije je to bila suknja u obliku zvona s volanima, da bi se poslije pri dnu suzila, a oblik su joj uglavnom davali metalni držači (krinolina). Preko nje se nosila pregača (potječe od religioznih kostima paleolitika i neolitika). Muškarci su također nosili vrstu pregače koju su vezali pojasom (često metalnim). Ogrtače (*diphthéra*) izrađivali su od životinjske kože ili deblje vune. Bojenje odjeće javilo se kao kućna radinost, a kao boje su se koristili biljni pigmenti (ljubičasta boja dobivala se od školjaka).

Kod **Grka** su prvi oblici odjeće bili jednostavni. Sastojali su se od velikoga, pravokutna komada materijala omotana oko tijela (*eksōmís*), ili pričvršćena na lijevom ramenu (desna ruka bila je slobodna). Poslije se javila pletena ili lanena tunika (hiton, grčki *khitōn*), koja je sezala do koljena (svečana varijanta, kao i ona za žene, sezala je do gležnja). Bila je pričvršćena iglama ili kopčama, a oko struka stegnuta remenom. Prema istomu dizajnu, nastao je i kraći vuneni ogrtač (hlamida, grčki *khlamýs*), uglavnom tamnijih boja. Najviše su ga nosili konjanici i mladež za vježbanje u gimnaziju. Za hladnije uvjete nastao je prostraniji i dulji ogrtač (himatij, grčki *himátion*). Glavu su pokrivali kožnom (kinea, grčki *kynéē*) ili pustenom kapom (*pīlos*), te šeširom široka oboda (*pétasos*). Ženska varijanta ogrtača (*péplos*) dosezala je gotovo do stopala i uglavnom se izrađivala od finijih materijala. Preko ogrtača žene su nosile rubac koji je pokrivao i gornji dio tijela (*krédemnon*), te ogrtač (*períblēma*). Odjeća imućnijih slojeva bila je bojena i ukrašavana različitim vezom (figure cvijeća i životinja). Od klasičnoga doba hiton je postao glavna odjeća Grka. Ratnici su nosili kožnate tunike pojačane metalnim pločicama. Na isti način zaštićivali su i noge, a na glavi su nosili kacigu .

Često su ogrtali i dulje ogrtače s kapuljačom.⁽⁹⁾

---

⁹ Boucher, F: *20,000 years of fashion; the history of costume and personal adornment*, H. N. Abrams, New York, 1967

Po uzoru na grčki hiton, u antičkom se **Rimu** nosila tunika. U početku je bila izrađivana bez rukava, no poslije su se javili kratki i dugi rukavi. U struku se vezao pojas, ponekad i više njih, čime se regulirala duljina tunike, s obzirom na godine i važnost osobe (dulje su nosili stariji, ugledniji muškarci). Elitnost je naglašavana i bojom, najčešće bijelom. Senatori su odijevali dugu bijelu tuniku s grimiznom vrpcom koja se prebacivala preko lijevog ramena, ispod desne ruke, do struka. Plebejci su nosili odjeću žutih ili smeđih tonova, dok su robovi nosili kratku suknju ili žutu tuniku. Vojnici su nosili kratku, vunenu, bijelu tuniku, a najviši vojni zapovjednici nosili su tunike bez remena, ukrašene različitim aplikacijama (*tunica palmata*). Ponekad su se nosile i dvije tunike, prva do tijela (*subucula*) te vanjska (*supparus*). S vremenom je tunika dosegla do gležnja (*caracalla*) i u tom su ju obliku prihvatili gotovo svi Rimljani.

U skladu s tradicijom, Rimljani su odbijali nošenje hlača, koje su stigle s barbarskim narodima (*braccae*), no ipak su ih postupno prihvatili vojnici. Žene su nosile duge tunike (od vune, pamuka, poslije i svile), podvezane ispod prsa ukrasnom vrpcom. Iako su tunike bile bez rukava, bogatstvo materijala prikopčana ukrasnim kopčama ostavljalo je dojam bogato drapirana rukava. Preko tunike se nosio bogato nabran ogrtač (stola; sačuvana i danas kao dalmatika u crkvenom ruhu) koji se u struku vezao pojaskom (*succincta*). Rimljanke su odijevale i veći ogrtač od četvrtasta komada tkanine (*palla*), a jedan je njegov dio prekrivao i glavu.

Ekskluzivan komad ženske odjeće bila je kraća, bogato izvezena tunika (*byzantina*). Žene su također preko grudi vezivale širu vrpcu (*mamillare*), što se smatra pojavom donjega rublja, a lice su zaklanjale velovima. Preko tunika Rimljani su nosili elegantan ogrtač, izrađen od vunene tkanine ovalna oblika i velikih mjera – u tri duljine, ovisno o tome kojoj je osobi bila namijenjena (toga, od latinskoga *tegere*: prekriti). Tkanina se presavijala, prebacivala preko ramena i njome se omatalo cijelo tijelo. Najjednostavniji oblik toge bila je *toga virilis*, slična joj je bila *toga candida*, a nosili su ju kandidati za javna zvanja. Bijele boje s crvenim vrpcama po rubovima bila je *toga praetexta*, koju su nosili svećenici. ⁽¹⁰⁾

---

¹⁰ Boucher, F: *20,000 years of fashion; the history of costume and personal adornment*, H. N. Abrams, New York, 1967

Slika 4: Mramorni kip koji nosi togu

U koroti se nosila crna toga (*toga sordida*), dok su carevi nosili grimizne ili ljubičaste toge ukrašene bogatim vezom i draguljima (*toga picta*).

Rimljani su od Etruščana preuzeli i kraću togu (*trabea*). Robovi i siromašni nikada nisu nosili toge. Za kišna vremena nosila se i kabanica bez rukava s prorezom za glavu (*lacerna, paenula*). Slična joj je bila i vojna kabanica (*sagum*).

Glavu su Rimljani pokrivali kapom (*pileus*), niskim šeširom (*petasus*), ili kapuljačom (*cucullus*). Žene su koristile različite ukrase za glavu (vrpce, dijademe) te mnogobrojan nakit.⁽¹¹⁾

---

¹¹ Boucher, F: *20,000 years of fashion; the history of costume and personal adornment*, H. N. Abrams, New York, 1967

3. POVIJEST ODIJEVANJA EGIPČANA

Stari Egipćani bili su prvo društvo koji su imali prepoznatljiv stil odijevanja. Od najranijih početaka do svog eventualnog pada (3100.pr.Kr.-332 pr.Kr.), Egipatski vladari stavljaju veliki naglasak na odjeći,nakitu,perikama te njezi kože.⁽¹²⁾

Egipćani su obožavali njegovati tijelo,a odjeća koju su nosili bila je prigrljena vitkim tijelima koja su bila najviše cijenjena u egipatskom društvu. Najvažnija tkanina u Egiptu bilo je platno. Platno je izrađeno od biljnog vlakna zvanog lan. Imali su tehniku tkanja i mnogi egipatski stanovnici bili su uključeni u proizvodnju lanene tkanine. To platno koje su imali im je služilo kao svakodnevna odjeća,pošto je u Egiptu topla klima, lan je bio idealno rješenje za njih.

Slika 5: Drevno egipatsko odijevanje - zidno slikarstvo

---

¹² Siliotti, A: *Egip Grau, F: Povijest odijevanja*, Zagreb, 2008

Lagano i prozračno, s tim da su sami oblikovali kako žele da im odjeća izgleda zato što su se praktički umatali u taj materijal i tako radili nabore koji bi im savršeno pristajali uz tijelo, što im je tada bilo vrlo bitno. Egipćani su koristili razne boje u njihovoj odjeći, a ta boja imala je simboličko značenje. Plava, primjerice, prikazivala je Amona, boga zraka; zelena je predstavljala život i mladost, a žuta je bila simbol zlata. Crvena, koja je simbolizirala nasilje, rijetko se koristila, a crna je bila rezervirana za perike koju su nosili i muškarci i žene.

Daleko najcjenjenija bila je bijela boja koja im je bila sveta, jer simbolizira čistoću. Srećom bijela je prirodna boja lana, pa nisu imali puno posla s bojanjem materijala. Egipćani nisu bili skromni u iskazivanju svoga tijela pa su često prikazani u hijeroglifima i slikama kako nose prozirnu odjeću.

Muškarci i žene nosili su tako vrlo lagane haljine, s tim da su muškarci rijetko kad pokrivali torzo. Za više klase i faraone glavni oblik haljine bio je "schenti", jednostavni kilt koji se vezao oko struka i spuštao do koljena. Niže klase muškaraca nosili su odjeću koja je prikrivala intimne dijelove tijela, a kasnije i suknje, koje su bile nešto skromnije i bili su pokriveni od struka do sredine bedra. ⁽¹³⁾

Slika 6: Slikarstvo u drevnom Egiptu

---

¹³ Siliotti, A: *Egip* Grau, F: *Povijest odijevanja*, Zagreb, 2008

Oko 1.500.g.pr.Kr. Egipatski muškarci su počeli nositi jednostavne tunike na gornjem dijelu tijela. Taj su običaj usvojili sa susjednog područja, koje su Egipćani tad bili osvojili. Žene su također bile lagano obučene i imale su ogoljeni gornji dio tijela. Osnovni oblik ženske odjeće bio je jednostavan. Haljine koje su nosile zvale su se "kalasiris" i izgledale su kao tube, šivane s jedne strane, s jednom ili dvije naramenice. U mnogim slučajevima trake su bile do sredine trupa, ostavljajući grudi izložene. Iako rjeđe, neke žene nosile su i široke suknje u kombinaciji s dugim rukavima.

Za vrijeme vladavine kralj Akhenatena, od oko 1379.g.pr.Kr. do 1362.g.pr.Kr., žene poput Nefertiti usvojile su duge, nabrane, platnene haljine koje su sezone do gležnja.⁽¹⁴⁾

---

¹⁴ Siliotti, A: *Egip* Grau, F: *Povijest odijevanja*, Zagreb, 2008

3.1. Odijevanje žena u Egiptu

Slika 7: Žena iz drevnog Egipta

Glavna karakteristika egipatskog kostima bila je da se prekrivao doljni dio tijela, dok su gornji pokazivali. Haljine su bile jednostavne, prozirne te raznih dužina. Nosili su duge haljine naglašenog struka i bokova, te su tako izduživale figuru.

Od najranijih prikaza žena na početku Kraljevstva (2700.g.pr.Kr.-750.g.pr.Kr.) kalasiris je bio uniforma egipatske žene.

U svojem najranijem obliku nalikovala je na najjednostavniju tuba haljinu koja je bila sašivena sa strane i koja se držala za dvije trake koje su se vezale oko vrata. Remenje su stavljale s prednje strane, te su im grudi bile izložene.

Ostale verzije te haljine su imale traku koja je išla samo preko jednog ramena, ali su uvijek odgovarale formi tijela. Povjesničari upozoravaju da su prikazi kalasiris haljine možda idealizirane slike, a ne točni prikaz stvarnih haljina. Sumnjaju na njihove vještine šivanja haljina i da uz to tako savršeno prate liniju tijela. ⁽¹⁵⁾

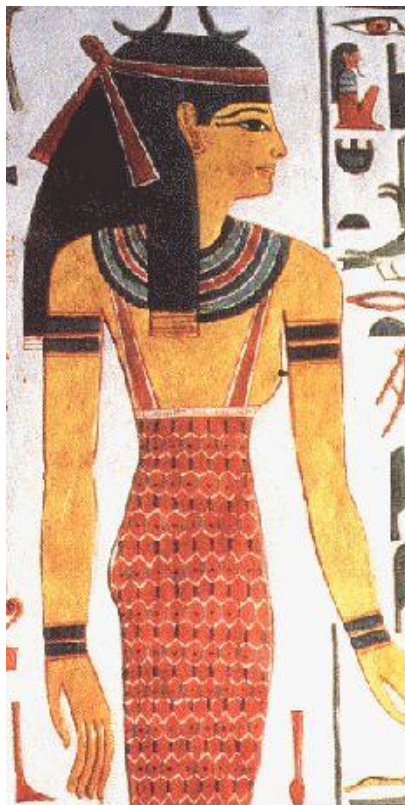
---

¹⁵ Boucher, F: *20,000 years of fashion; the history of costume and personal adornment*, H. N. Abrams, New York, 1967

Glavna promjena kalasiris haljine kasnije je to da je gornji dio produžen do ženskog trupa te da su im grudi pokrivene. Po nalazima hijeroglifa najčešće su boje haljina bile svijetle tj. bijele zatrpene detaljnim uzorcima. Bogate žene nosile su haljine od laganog i tankog materijala često toliko laganog da su bile transparentne. Kasnije su preko haljine prebacivale šal. Siromašne žene nosile su haljine od težih i grubljih tkanina.

Od 16. st. javlja se novi tip haljine- lanena tunika s rukavima (calasiris). To stoljeće označava oslobođenje teritorija od Hiksa, te pojava semitskih naroda za koje vrijedi pravilo da se pokrije tijelo u potpunosti.

Slika 8: Hijeroglif na kojem je prikazan primjer kalasiris haljine

Kroz tisuće godina neki elementi ženske odjeće ostali su gotovo nepromijenjeni. Jedan tip haljine nosio se tijekom Starog i Srednjeg kraljevstva, a bio je sastavljen od dva odvojena komada: kratki i široki steznik s rukavima, otvorenih leđa, a široka suknja bila je ušivena u prsluk. Haljine ove vrste pronađene su u grobnicama pete dinastije (Staro kraljestvo 2563.- 2423. pr. Kr.).

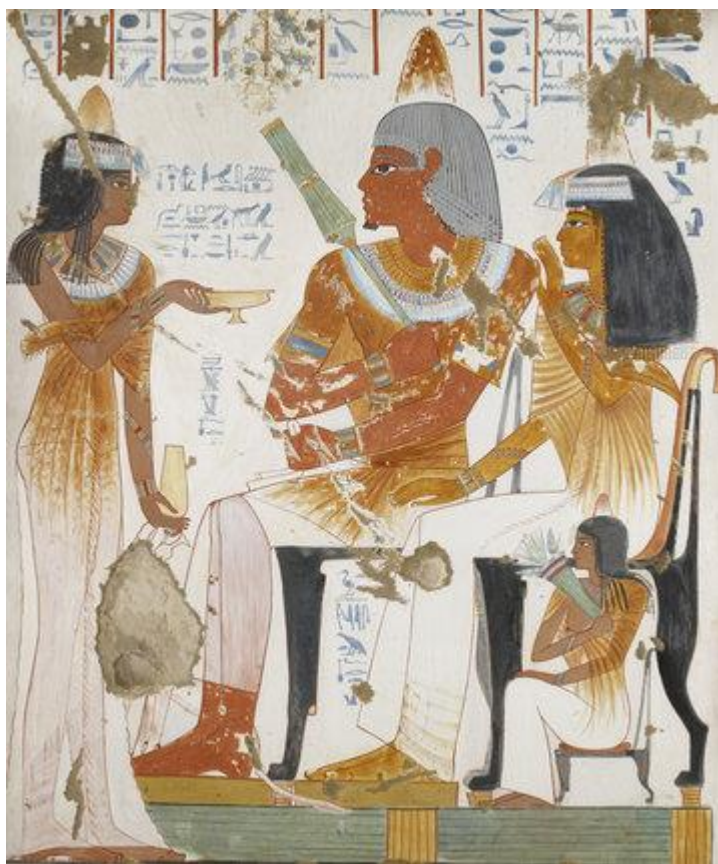
Žene nižih staleža nosile su haljine bijele boje sa pojasom od prirodnih materijala. Žene viših staleža mogle su birati boju haljine, sa zlatnim naramenicama mogle su staviti i šal na vrh haljine. Materijal je mogao biti šafran žuta ili svijetlo crvena. Haljine su bile ukrašene različitim načinima i bojama.

Zanimljivo je da nikada nisu nađeni ostaci takvih haljina.⁽¹⁶⁾

¹⁶ Boucher, F: *20,000 years of fashion; the history of costume and personal adornment*, H. N. Abrams, New York, 1967

3.2. Kalasiris

U novom kraljevstvu 1580.-1090.pr.Kr. haljina po imenu kalasiris je postala više rasprostranija. Povećanjem luksuza haljina se počela nositi preko shenita (loincloth) , uvijek je bila rađena od vrlo finog svijetlog lana, uvijek prozračna i nabrana. Rubovi su bili porubljeni sa prorezima za glavu i ruke, a uski konop je služio kao pojas u struku. Paralelni horizontalni nabori su vjerovatno bili dobiveni pomoću štirke sa ljepilom odnosno vjerovatno sa smolom. Takav proces se koristi dan danas u štirkanju naodnih nošnji kako bi se zadržao odlik plisea. Drapirana odjeća pojavila se je na Theban zidnom slikarstvu u periodu Tuthmoseid kralja. ⁽¹⁷⁾

Slika 9: Zidno slikarstvo u Thebanu – prikaz kalasiris haljina

¹⁷ Boucher, F: *20,000 years of fashion; the history of costume and personal adornment*, H. N. Abrams, New York, 1967

3.3. Odijevanje muškaraca u Egiptu

Slika 10: Kip Tjahapimu iz 30. dinastije Egipta (oko 365.- 343.pr.Kr.), nosio je schenti

Schenti ili kilt bio je osnovni odjevni predmet egipatskog plemića, to jest više klase. U svom najosnovnijem obliku, schenti je pravokutni komad tkanine, omotan oko bokova i na jednom kraju je čvrsto omotan oko struka ili pričvršćen pojasom.

Tekstura, finoća i dužina bedrenog omotača ovisila je o društvenoj klasi (što je sloj bio viši to je tkanina bila prozračnija i duža). Obogaćuje se pojasom i nakitom oko struka te vrlo dominiraju nabori. Stavlja se i u više slojeva jedan preko drugog- slojeviti schenti.

Smatra se da je prvi schenti napravljen od životinjske kože, ali nedugo nakon toga lan im je postao prvi izbor i radi svoje lagane teksture, ali i boje. Nešto kasnije schenti je bio malo duži te je dosezao malo ispod koljena.

Najosnovnija odjeća za egipatskog radnika bio je dio tkanine koji se vezao oko kukova. Kako je u Egiptu temperatura uvijek visoka mnogi radnici su radili skoro pa goli. Crteži koji su pronađeni u grobnicama pokazuju da mnogi muškarci koji su radili u poljoprivredi su nosili pojas oko struka i dio tkanine na njemu koji je pokrivao samo osobne dijelove tijela. ⁽¹⁸⁾

Ponekad su dio tog visećeg materijala provlačili kroz noge te ga stavljali u pojas radi veće zaštite. Neki radnici su umjesto lana koristili komad kože u obliku

trokuta koji je vezan oko struka te je bio smješten između nogu i vezan na leđima.

¹⁸ Boucher, F: *20,000 years of fashion; the history of costume and personal adornment*, H. N. Abrams, New York, 1967

3.4. Vojna odjeća

Vojnici⁽¹⁹⁾ su uglavnom nosili bijelu tkaninu oko bokova, ponekad i drugih boja s prugastim uzorkom. Umjesto kaciga glavu su štitili vlasuljama ili debelim tkaninama. Nosili su široke kalasiris tunike i oklop od kože ili platna.

Po kombinaciji tekstila i raznih vrsta ploča, Egipćani su stvorili svojevrsno svijetlo oružje umjerene zaštite, u skladu sa karakteristikama njihovog oružja.

Slika 11: Hijeroglif koji prikazuje odjeću ratnika/vojnika

---

¹⁹ Povijest odijevanja – Grau, F: *Povijest odijevanja*, Zagreb, 2008

3.5. Svećenička odjeća

Svećenici⁽²⁰⁾ su nosili dnevnu tuniku s perlama i pojasom koji se vezao oko bokova i padao s desne strane. Nosili su nekoliko ogrlica preko ovratnika.

Specifičan kostim bio je leopardova koža bačena preko desnog ramena čija je zvjerska glava padala na pojas. Čini se da je to bio specifičan atribut kojeg su bili obvezni nositi svećenici u određenim ceremonijama, koje je predstavljao faraon.

**Slika 12: Zidno slikarstvo - svećenički kostim s leopardovom
kožom prebačenom preko ramena**

---

²⁰ Povijest odijevanja – Grau, F: *Povijest odijevanja*, Zagreb, 2008

3.6. Obuća

Za više od polovice pisane povijesti drevnog Egipta gotovo da ne postoji evidencija o korištenju obuće.

Glavni izvor za ovo razdoblje također su hijeroglifi nađeni u grobnicama. Nisu davali veliku važnost obući, što ne znači da nečime nisu zaštitili stopala. Povjesničari nisu sigurni zašto, ali sandale su odjednom prikazane na hijeroglifima u razdoblju 1500.g.pr.Kr. Egipćani su razvili napredne vještine za izradu cipela za svoje vrijeme i tako su stvorili sandale tkane od trstike ili kože koje su bile vrlo slične današnjem dizajnu mnogih modernih sandala.

Iako je dizajn egipatskih sandala bio vrlo jednostavan, bogati su uvijek našli način da ih ukrase. Neki su imali kopče na trakama izrađene od plemenitih metala, a drugi su ugrađivali dragulje. Iako su radnici najvjerojatnije hodali bosi, sandale koje su nosili drevni Egipćani bile su vrlo jednostavne.

Imale su bazu koja je napravljena od drveta, kožje kože koji su bili održani do podnožja jednostavnim trakama. Jedna traka išla je preko luka stopala, a drugi luk bio je između palca i pete. Ostale cipele pronađene su u grobnicama.

Grob kralja Tutankamona, koji je vladao u 14.st.pr.Kr. i čiji je grob otkriven 1922.g. sadržavao je nekoliko pari sandala, uključujući i par sandala s draguljima te potplatima na kojima su bili nacrtani njegovi neprijatelji. Pretpostavlja se da je upravo u tim sandalama išao u svoja osvajanja.⁽²¹⁾

Slika 13: Sandale u vrijeme drevnog Egipta

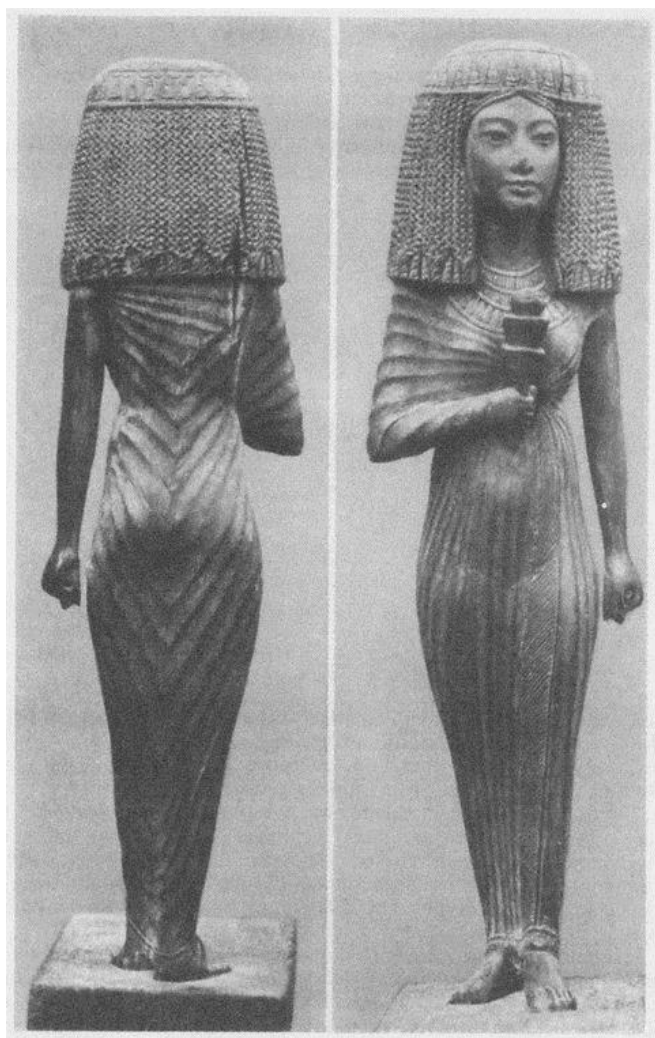
---

²¹ Egipatski kostim - <https://modanekadisad.wordpress.com/istorija-kostima-u-slikama/anticki-kostim/egipatski-kostim-2/>

3.7. Ideal ljepote u Egiptu

Povijest Egipta neraskidivo povezuje koncept ženskosti, lijepe odjeće, osjećaj za stil i modu s drevnom kraljicom Egipta Kleopatrom, koja je imala kombinaciju svih kvaliteta idealne žene. Naime, tamne kože, uskih ramena, visokog struka i bademastog oblika očiju u kombinaciji s izuzetnom inteligencijom i jakog karaktera učinili su joj uzor i divljenje mnogih žena.

Žene iz tog vremena najčešće su imale dugu kosu upletenu u pletenice te je to bilo važni aspekt ženske ljepote. Pletenice su uokvirivale simetrično lice, a žene su nanosile crnu sminku oko očiju. Egipćanske su ujedno i bile i prve koje su „otkrile“ snagu crvenog ruža. ⁽²²⁾

Slika 14: Idealna žena u Egiptu

---

²² Drevni Egipat - https://en.wikipedia.org/wiki/Clothing_in_ancient_Egypt

Iako im je odjeća bila vrlo jednostavna i lagana, obožavali su ukrašavati tijelo različitim ukrasnim dodacima. Egipćani su vodili veliku brigu o svom izgledu i u svakom segmentu paze da prikažu svoj status i bogatstvo.

Ukrašavali su tijelo bogatim ogrlicama, narukvicama, prstenjima i naušnicama koji su bili dodatno obogaćeni raznim detaljima, poput dragulja, bisera i ostalog. Veliku važnost tih predmeta služio je u duhovne svrhe, tako da su najčešće u nakitu urezani simboli bogova za koje su vjerovali da ih štite.

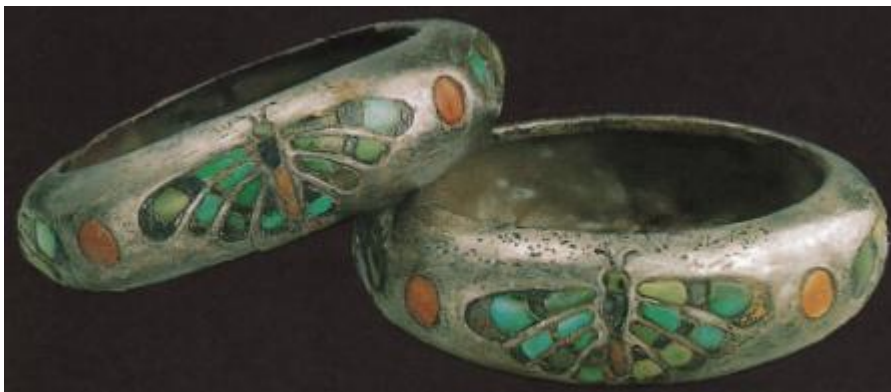
Razne grobnice pokazuju da su Egipćani voljeli sve vrste nakita, a posebno zlato. Zlato su Egipćani nalazili u Nubiji i južnim pustinjским predjelima Egipta, ali i uvozili iz Punta, odakle su nabavljali jantar. Kako nisu poznavali drago kamenje, koristili su se i poludragim, odabirući ga prema blistavosti boje. Boja ja pri tome bila vrlo važna jer je njezina simbolika dopunjavala ljepotu ukrasa. Zlato je tako zbog svoje postojanosti simbolizirao božansku put, crvena boja značila je krv koja daje život, zelena je označavala obnovu života, a plava sabirala misli i podsjećivala na bogove koji vladaju nad svime. Nakit je istodobno bio i ukras i zaštita od zlih sila, pa se zato kompozicijskim skladom i dinamičnom izmjenom boja uvijek nastojalo izraziti određeno značenje ili poruka kako bi se osnažila njegova magijska i apotropejska svojstva.

Radeno je od zlata, pun ornamentike i idola koji su simbolizirali bogove (npr. orao). Koristili su poludrago i drago kamenje koje je bilo i izvor dinamike na odjeći. Osim kamenja koristili su šljunak, staklo i keramiku. Mnogo boja prenesli su na nakit koji se sastojao od ogrlica, narukvica za ruke i noge, naušnica, krune, prstenja, privjesaka, traka, dijadema za kosu, itd. ⁽²³⁾

Slika 15: Primjer narukvice u Egiptu

²³ Drevni Egipat - https://en.wikipedia.org/wiki/Clothing_in_ancient_Egypt

Slika 16 : Srebrna narukvica pronađena kod kraljice Hetepheres - 1925.godine

Dva neizbježna komada nakita bili su ovratnik i "pectorals". Ovratnici su bili napravljeni od dragog kamenja, zlata, perli i ostakljene keramike.

Ovratnik je bio polukružna ogrlica koja je pokrivala ramena i prsa. Ovratnik su također uvezivali i u tkaninu. "Pectorals" su padale preko prsa sa lancem oko vrata. Obije vrste ogrlica nosili su i muškarci i žene.

Egipćani osim što su brinuli za vanjski izgled nisu zapostavljali ni malo one dijelove tijela koje se ne vide. Redovito su se kupali, brijali svoja tijela i kosu te su koristili mirisna ulja i masti kako bi im koža bila glatka i mirisna. ⁽²⁴⁾

Prva ženska kraljica Egipta, kraljica Nictoris, za koju se vjeruje da je vladala oko 2170.g.pr.Kr. preporučila je redovito kupanje i ribanje s pastom od gline i pepela. Nešto kasnije okrenuli su se prirodnim uljima.

Ulja su izrađivali od životinjskih masti te su također koristili ricinusovo i maslinovo ulje, a i one s mirisom cvijeća i drugih biljaka. Kako su se voljeli mazati različitim mastima i uljima tako su voljeli i parfeme koje su jednostavno izrađivali od ulja i mirisnih cvjetova i sjemenki.

---

²⁴ Egipat - <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44736>

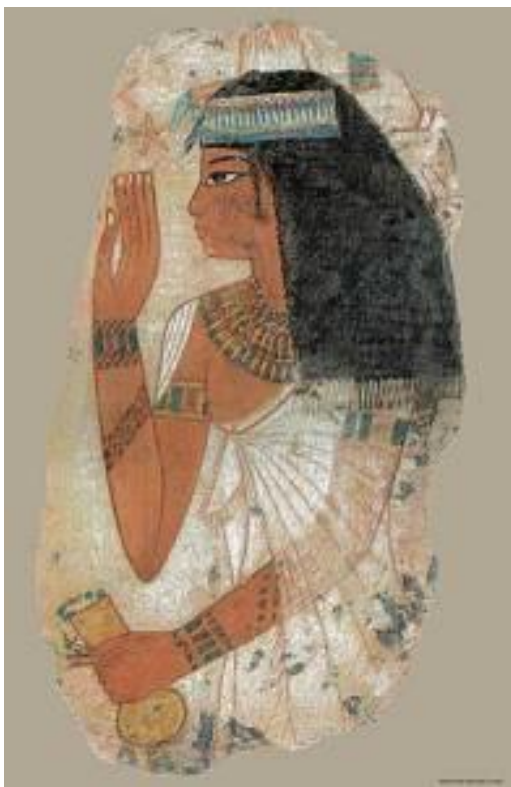
4. SUSTAV OMATANJA TIJELA

Slika 17: Zidno slikarstvo na kojem je prikazan primjer haljine iz Starog kraljestva

Egipatska odjeća za žene je najčešće bila omotana oko tijela te završavala čvorom ispod grudi. Omatanjem plahte su se dešavali nabori tkanine odnosno drapiranje. U najranijem obliku ličila je na najjednostavniju tubu te su njim grudi bile izložene.

Haljina je u tuba formi sa tankim naramenicama koje nisu prekrivale grudi. Žena ima dugu crnu kosu te je odjevena u bijelu lanenu haljinu te joj proviruju grudi. Haljina je dužine do gležnja. Od nakita ima oko vrata Pectoral.

Slika 18: Zidno slikarstvo s prikazom žene tijekom Starog kraljestva

Žena nosi haljinu vezanu ispod grudi, te su grudi izložene. Riječ je o jednostavnoj drapiranoj haljini koja se omatala oko tijela te su nabori vidljivi na ramenu. Kasnije verzije haljine su imale traku koja je išla samo preko jednog ramena ali su uvijek odgovarale formi tijela.

Glavna promjena haljine je bio produžetak gornjeg dijela do ženskog trupa te da su im grudi pokrivene.

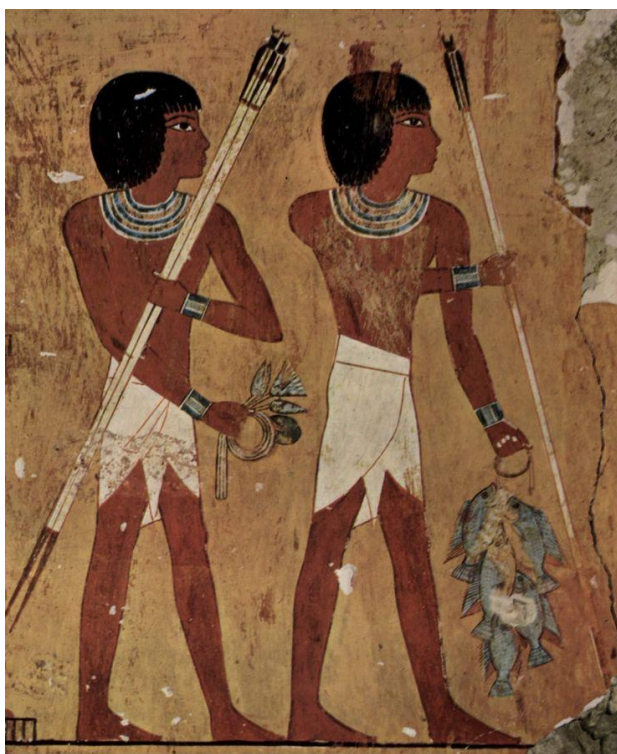

Slika 19: Ostaci haljina u kraljevstva. Deshatha

Prva fotografija (lijevo) je fotografija postojećih haljina u Deshatha za koje se vjeruje da datiraju iz razdoblja Starog kraljevstva. Haljine su u formi tube, jednostavnog oblika ali sa prekrivenim prednjim dijelom. Druga fotografija (desno) prikazuje kip Meresuankh i njegove dvije kćeri koji datira iz Starog

Slika 20: Kip Meresuankh i njegove kćeri

Slika 21: Zidno slikarstvo, Staro kraljevstvo – prikaz schenti

Osnovni odjevni predmet egipatskog plemića je schenti ili kilt. To je pravokutni komad tkanine koji je omotan oko bokova i na jednom kraju je čvrsto omotan oko struka ili pričvršćen pojasom. Prvi schent se smatra da je napravljen od životinjske kože. Zapravo omatanje tkanine je najprimitivniji oblik zaštite tijela odnosno odjevanje. Od tuda zapravo sve počinje.

U ranijoj povijesti je to omatanje bilo oko tijela jednostavnije, zapravo samo ogrnuto, a kasnije dolazi do povećanja tkanina te njihovo ukrašavanje.

Padom taknine preko ramena dešavaju se nabori. Nabori su se počeli štirirati kako bi se zadržao njihov oblik. U odjevnom oplođu javlja se element plise, plise je ručno složena tkanina u svrhu ukrasa. Povijest plisea započeli su Egipćani na način da su tkaninu polijali suncima i tako osušili na suncu. Tkaninu od prirodnog materijala (lana, pamuk i svila) nije bilo jednostavno ni jeftino izraditi. Danas većina plisiranih odjevnih predmeta je napravljena strojno, eventualno kolekcije visoke mode su izrađene ručno ali su one znatno skuplje.

Slika 22: Zidno slikarstvo kraljice Neferati – prikaz plisea

Slika 23: Plisirana tunika pripadala je Nakhti, Srednje Kraljevstvo.

Pronađena je presavijena u obliku paketa blizu mumije u grobu u Assiutu.

Slika 24: Najstarija haljina dolazi iz drevnog Egipta.

Pronađena je u ruševinama Tarkan. Stara oko 5 000 godina.

Grci su svoj peplum fiksirali na ramenima sa dva broša i učvrstili u struku s pojasom. A za sam proces stvaranja nabora je trebalo puno vremena, a zanimljiva je činjenica da su nakon pranja odjevnog predmeta postupak svaki puta trebali ponoviti. Plise se smatrao simbolom luksuza. Jedino tko si je mogao priuštiti ovaj detalj je zapravo crkva.

Plisiranje je bilo poznato još od Starog kraljestva, kad je plisiranje bilo vodoravno. U Novom su kraljestvu nabori često bili okomiti i samo plisiranje je bilo teže.⁽²⁵⁾

---

²⁵ Boucher, F: *20,000 years of fashion; the history of costume and personal adornment*, H. N. Abrams, New York, 1967

5. ZAKLJUČAK

Egipatska kultura se je mijenjala vrlo malo kroz razdoblje od 3000 godina. To uključuje njihove običaje, arhitekturu, odijevanje, religiju itd.

Egipćani su vjerovali da je preminulom vladaru i dalje potrebno njegovo tijelo kako bi preživio u zagrobnom životu, te su ih zbog toga mumificirali i na taj način dobro očuvali. Mumificirano tijelo su stavljali u sarkofag koji se umetao u drugi i tako redom. Što si bio bogatiji to je broj bio veći. Najveći broj je imao faraon. Pojavljivao se uvijek u svečanoj odjeći s dvostrukom krunom ili pokrivalom ukrašenim horizontalnim naborima.

Pomoću odjeće i nakita su iskazivali svoj status u društvu, pokazivali su važnost ukrašavanja tijela i brige za njega, svakodnevnim ritualima koje su običavali raditi. Pokazivali su svoja tijela jer su ga smatrali simbolom božjeg hrama, zbog toga u odjeći dominira bjelina. Bili su majstori u prerađivanju lana kojeg su uzgajali na poljima oko Nila. Pošto je u Egiptu topla klima on je bio idealno rješenje za njih.

Egipćani su bili talentirani narod. Nisu krojili ni šivali odjeću nego su je na više zanimljivijih načina drapirali oko tijela što je sve više popularno i u današnje vrijeme.

U Starom kraljevstvu žene su odijevale haljinu koja je bila nalik tubi s tankim naramenicama koje nisu prekrivale grudi. U Srednjem kraljevstvu ta haljina je promijenila svoj oblik na način da su se naramenice proširile da prekriju grudi te su haljine bile bogatije detaljima. A u Novom kraljevstvu tkanina se povećavala te su haljine bile duže, šire i vezale su se ispod grudi. U to periodu imamo prve naznake da se javlja plise. Plise u nabori koje su štirkali kako bi se očuvao njihov oblik. Haljina kalasiris je bila od najranijih prikaza uniforma Egipatske žene. Boja haljina je najčešće svijetle boje tj. bijele te zatrpala detaljnim uzorcima. Muški odjevni predmet egipatskog plemića bio je schenti ili kilt, pravokutni komad tkanine omotan oko bokova. Obogaćuje se pojasom i nakitom oko struka te dominiraju nabori. Dok je za egipatskog radnika bila dio tkanine koji se je vezao oko bokova. Kako je u Egiptu temperatura visoka, mnogi radnici su radili skoro pa i goli. Vojnici su nosili drevnu tuniku s perlama i pojasom koji se vezao oko bokova i padao s desne strane te nekoliko ogrica preko ovratnika. Svećenici su na nekim određenim ceremonijama bili obvezni nositi leopardovu kožu baženu preko desnog ramena.

Načelo omatanja je bilo vrlo jednostavno koje se kroz vremena vrlo malo mijenjalo. Egipćani su oko sebe omatali tkaninu prirodnih materijala te su na taj način nesvjesno na tijelu radili drapiranja. Te sponatane nabore su kasnije fiksirali i tako dobili plise.

6. POPIS LITERATURE

1. S. Pendergast i T. Pendergast: *Fashion, Costume, and Culture: Clothing, Headwear, Body Decorations, and Footwear through the Ages*, USA, 2004.
2. Cosgrave, Bronwyn: *The Complete History of Costume and Fashion: From Ancient Egypt to the Present Day*. New York: Checkmark Books, 2000.
3. Grau, F: *Povijest odijevanja*, Zagreb, 2008
4. Davenport, M: *The book of costume*, Crown Publishers, New York, 1948.
5. Boucher, F: *20,000 years of fashion; the history of costume and personal adornment*, H. N. Abrams, New York, 1967.
6. Siliotti, A: *Egipat- hramovi, ljudi i bogovi*, Mozaik knjiga, Zagreb, 2004.
7. Blažević, L. i Pribić S: *Estetika odijevanja*, Alfa, Zagreb 2000.
8. National geographic no. 163; 67.-87. str
9. Drevni Egipat - https://hr.wikipedia.org/wiki/Drevni_Egipat
10. Egipat, povijest odijevanja - <http://www.trendme.net/Egipat-Povijest-odijevanja/content/>
11. Odijevanje - <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44736>
12. Odjeća u drevnom Egiptu - https://en.wikipedia.org/wiki/Clothing_in_ancient_Egypt

7. POPIS SLIKA

Slika 1: Muška egipatska mumija s talismanom, umotan u obojenu i platnenu pokrov, ...	8
Slika 2: Visoka moda starog Egipta	10
Slika 3: Egipatska žena odjevena u kalasiris.....	13
Slika 4: Mamorni kip koji nosi togu.....	16
Slika 5: Drevno egipatsko odijevanje – zidno slikarstvo	17
Slika 6: Slikarstvo u drevnom Egiptu	18
Slika 7: Žena iz drevnog Egipta	20
Slika 8: Hijeroglif na kojem je prikazan primjer kalasiris haljine	21
Slika 9: Zidno slikarstvo u Thebanu – prikaz kalasiris haljine	22
Slika 10: Kip Tjahapimu iz 30. Dinastije Egipta – nosi schenti	23
Slika 11: Hijeroglif koji prikazuje odjeću ratnika/vojnika.....	24
Slika 12: Zidno slikarstvo – svećenički kostim s leopardovom kožom	25
Slika 13: Sandale u vrijeme drevnog Egipta	26
Slika 14: Idealna žena u Egiptu.....	27
Slika 15: Primjer narukvice iz Egipta	28
Slika 16: Srebrna narukvica pronađena kod kraljice Hetepheres.....	29
Slika 17: Zidno slikarstvo na kojem je prikazan primjer haljine iz Starog kraljevstva.....	30
Slika 18: Zidno slikarstvo s prikazom žene tijekom Starog kraljevstva	30
Slika 19: Ostaci haljina u Deshatha.....	31
Slika 20: Kip Meresuuanskh i njegove kćeri	31
Slika 21: Zidno slikarstvo, Staro kraljevstvo – prikaz schenti	31
Slika 22: Zidno slikarstvo kraljice Neferati – prikaz plisea	32
Slika 23: Plisirana tunika pripadala je Nakhti, Srednje kraljevstvo	33
Slika 24: Najstarija haljina dolazi iz drevnog Egipta	34

Izjava

Izjavlujem da sam ovaj završni rad izradila samostalno.

Robertina Preklushaj